

ĮVADO RENGIMO REKOMENDACIJOS

Įvadas – tai jūsų mokslinio darbo vizitinė kortelė. Joje turi išryškėti šie darbo aspektai:

1. Temos aktualumas / mokslinis naujumas.
2. Tyrimo problema.
3. Tikslas ir uždaviniai.
4. Tyrimo objektas, dalykas.
5. Hipotezė.
6. Metodika ir organizacija.
7. Darbo struktūra.
8. Profesinių kompetencijų sąrašas (Žr. 7 priede).

Temos aktualumas. Apibūdindamas temos aktualumą, autorius, remdamasis kitų tyrėjų nuomonėmis ar praktine patirtimi, turi nurodyti kuo aktuali jo pasirinktojo darbo tema. Reikia atkreipti dėmesį į du temos aspektus:

- 1) ar darbo tema yra svarbi (pavyzdžiui vadybos ar teisės) teorijai ir praktikai;
- 2) ar ji mažai tyrinėta.

Paryškinant šiuos aspektus, parodoma, kodėl pasirinktas klausimas (problema) reikalauja mokslinės argumentacijos. Kita vertus, nebūtina (ypač studentų darbuose) pasirinkti labai plačią ir labai svarbią teoriniu požiūriu temą. Tiesiog minėtus momentus reikėtų paryškinti, o pati tema galėtų būti platesnės problemos atskiras fragmentas. Pažymint temos aktualumą, patartina nusakyti tyrimo metodologiją, t.y. tas teorines koncepcijas ar prielaidas, kuriomis remiantis organizuojamas tyrimas.

Mokslinis naujumas. Kiekvienas mokslinis darbas turi duoti ką nors naujo nagrinėjamos mokslinės krypties teorijai ir praktikai. Tačiau naujumas – tai nebūtinai naujų dėsnių atradimas. Darbas gali būti naujas šiais aspektais:

- 1) pirmą kartą apibendrintas mažiau analizuotas klausimas ar problema (teorinis aspektas);
- 2) žinomais tyrimo metodais ištirtas kitas kontingentas;
- 3) į problemą pažvelgta kitu aspektu;
- 4) panaudotas naujas tyrimo metodas, o gauti originalūs duomenys patvirtina (pagilina, praplečia) jau žinomą teoriją (jos teiginius) arba, priešingai, juos paneigia...

Taigi, autorius turi nurodyti vieną naujumo elementą. Be abejo, darbas gali būti susijęs ir su naujų dėsnių, teorinių apibendrinimų formulavimu.

Tyrimo problema. Formuluoiant tyrimo problemą, reikia siekti, kad joje kaip galima

tiksliau atspindėtų ir pati probleminė situacija, ir ją apsprendžiantis realus prieštaravimas. Reikėtų vengti ir kito kraštutinumo - pernelyg bendros problemos iškėlimo. Tinkamiausia tyrimui problema - kai ji orientuota į tiriamą dalyką. Būna, kai vieno tyrimo metu reikia ieškoti atsakymų į keletą problemų. Tačiau tai tikslinga tik tada, kai tyrimo programa nukreipta į „daugiaprobleminę“ analizę. Kitais atvejais keletą problemų tyrinėti netikslinga, nes:

1) tai apsunkina tyrimo instrumentariją (klausimyną), kuris tampa pernelyg apkrautas ir gali įtakoti renkamos informacijos kokybę;

2) tai užima kur kas daugiau laiko, o gaunama informacija sensta, tampa ne tokia operatyvi, - taigi, mažiau vertinga ir patikima;

3) kaip parodė praktika, netikslinga, sunku tuo pačiu metu tirti objekto keletą problemų.

Taigi, tie tyrimai, kurių problema tinkamai suformuluota, yra kryptingi, kokybiškai aukštesnio lygio. Dėl netikslių problemų formuluočių atsiranda „pseudoproblemų“, kurių vertė santykinė ir laikina. Tai priklauso nuo tyrėjo kvalifikacijos - teorinio ir praktinio pasirengimo.

Tyrimo tikslas turi atitikti pasirinktos temos pavadinimą, apibūdinti tyrimo orientaciją - teorinę ar taikomąją. Kompleksinis tyrimo pobūdis sąlygoja pagrindinių ir nepagrindinių teorinių ir praktinių uždavinių numatymą tyrimo programoje.

Kiekviena, nors labai konkrečiai suformuluota, tema gali turėti daug sprendimo aspektų, kurių nesprendžiame tuo pačiu metu. Taigi, suformulavus darbo tikslą, kyla klausimų, kokie turėtų būti tyrimo rezultatai: ar, pasinaudojant empirine medžiaga, padėti išspręsti problemą iš teorinės pusės, ar siekti praktinių tyrimo rekomendacijų.

Tyrimo uždaviniai. Uždavinys - tai konkrečių tikslinių pagrindų sanakaupa, nukreiptų tyrimo problemos analizei ir sprendimui. Atliekant tyrimus, reikėtų derinti teorinius uždavinius su praktiniais, nes tai leidžia geriau ištirti socialinius reiškinius ir procesus bei padaryti išvadas ir kokybiškiau paruošti rekomendacijas. Bet ir tie tyrimai, kuriuose dominuoja viena uždavinių grupė, yra vienodai svarbūs socialinių (vadybos, teisės, socialinio darbo ir kt.) teorijai ir praktiniam pritaikymui.

Tyrimo uždavinius taip pat reikėtų skirstyti į pagrindinius ir nepagrindinius, priklausomai nuo tyrimo pobūdžio. Pvz.: sprendžiant teorines problemas, pagrindiniai bus teoriniai uždaviniai, o praktiniai - nepagrindiniai. Pagrindiniai uždaviniai atitinka tyrimo tikslus, o nepagrindiniai - keliami būsimų tyrimų ruošimui, sprendžiant metodinius klausimus, tikrinant darbinės hipotezes, tiesiogiai nesusietas su problema. Aiškus ir tikslus tyrimo uždavinių išdėstymas užtikrina tyrimo nuoseklumą, kryptingumą ir profesionalumą, taip pat gerus santykius tarp tyrėjų bei užsakovo, kelia tyrėjų autoritetą.

Tyrimo objektas ir dalykas. Metodologiniu požiūriu bet kurio mokslo objektu yra apibrėžta objektyvaus ar subjektyvaus pasaulio sritis, kai dalykas - teorinio apibendrinimo rezultatas,

išskiriantis specifinius tyrimo objekto vystymosi ir funkcionavimo dėsningumus. **Tyrimo objektas** yra socialiniai ryšiai, socialinė tarpusavio sąveika, socialiniai santykiai ir jų organizavimo būdas.

Hipotezė (gr. *hypothesis* -pagrindimas, teigimas, spėjimas) - tai teigimas apie socialinių reiškinių funkcionavimo ir vystymosi faktus, empirinius ryšius ar principus, neturintis nei empirinio, nei loginio pagrindimo. Nors tai ir negriežtai privalomas mokslinio darbo struktūros elementas, tačiau praktikoje dažnai pasitaiko, nes tyrėjas, prieš pradėdamas tyrimą, vadovaujasi pagrindine tyrimo idėja, pagrįsta įvairiomis pirminėmis prielaidomis, kurios ir nusako hipotezės esmę. Hipotezės tikslas - organizuoti, nukreipti tyrimą tam tikra linkme.

Norint tiksliai ir teisingai suformuluoti tyrimo hipotezes, tikslinga tyrimo problemą išskaidyti į kintamuosius ir ryšius. Kad hipotezės vestų nuo tyrimo pradžios iki pabaigos, reikia laikytis šių taisyklių:

1. Kintamieji turi būti aiškiai interpretuojami ir išmatuojami pasirinktu būdu.

2. Ryšys tarp kintamųjų turi būti akivaizdus ir , jei įmanoma, išmatuojamas (ryšį tarp kintamųjų galima nustatyti koreliacijos, matematinės statistikos - vidurkis, mediana, procentiniai skirtumai - ir kt. būdais).

Priklausomai nuo funkcijų tyrimo, hipotezės gali būti pagrindinės ir nepagrindinės, aprašančios ir paaiškinančios. Atliekant tyrimą, hipotezė gali keistis, t.y. būti patobulinta, patikslinta arba atmesta ir suformuluota iš naujo.

Pvz.: Tema "Kolpingo kolegijos II-o kurso studentų kultūros vertybės". Šiuo atveju galima kelti hipotezes:

1. *Studentų kultūros vertybinių orientacijų formavimąsi įtakoja aukštoji mokykla.*

2. *Išsimokslinimas yra respondentų aukštai vertinama kultūros vertybė (t.y. ji patenka į 10 labiausiai vertinamų vertybių sąrašą).*

Metodika ir organizacija. Šiame poskyryje autorius nurodo, kuriais metodais tyrė ir kaip buvo organizuojami tyrimai (pvz., kaip buvo atlikta apklausa). Tyrimo metodai turėtų būti vardijami, pradedant nuo svarbiausių. Pabaigoje nurodomas duomenų apdorojimo metodas (pvz., matematinė statistika. Pageidautina, kad tiksliai būtų nurodomas matematinės statistikos ar tikimybių teorijos būdas). Tyrimų metodai turėtų būti aprašomi taip, kad kiekvienas skaitytojas suprastų ir galėtų tiksliai pakartoti juos savo darbuose. Galima nurodyti literatūros šaltinį, kuriame aprašomas darbe naudojamas tyrimo metodas. Būtina patikslinti kada, kur, kiek laiko ir kokiomis sąlygomis tyrimai buvo atlikti. Trumpai derėtų pristatyti tiriamųjų kontingentą.

Darbo struktūra. Įvado pabaigoje nurodoma darbo struktūra: pvz., "Darbą sudaro įvadas, ... skyriai, išvados ir rekomendacijos, naudotos literatūros sąrašas, priedai (lentelės, anketos ir pan.). Darbo apimtis - ...puslapiai, jame yra ... lentelių ir ... piešinių. Bibliografinį sąrašą sudaro ... šaltiniai. Darbo pabaigoje pateikta ... priedų, papildančių tyrimo duomenis." Jei turite kam

padėkoti už jūsų tyrimo finansavimą, mokslines konsultacijas ir pan., pabaigoje rašote padėką, nurodydami organizaciją ar konkretų žmogų, kuriam dėkojate. Bet tai tik – rekomendacija.